

İş yerinde anne ve babalık: Dünya’da hukuk ve uygulamadaki yansımaları¹

Bu çalışma,işyerinde annelik ve babalık konusunda ulusal hukuk ve uygulamayı 185 ülkede değerlendirirken işyeri, çocuk bakımı kapsamında işten ayrılma, doğum yardımı, iş ve sağlık koruması, emzirme düzenlemeleri gibi konuları gözden geçirir.

Bu rapor şu ana kadar dünya çapında ebeveynlik konusunda neler öğrendiğimizin ve şu anda nerede bulunduğumuzun resmini çizer. 185 ülkede işyerinde anne koruması ve işyeri, çocuk bakımı kapsamında işten ayrılma, faydalanma, iş koruması, sağlık koruması, emzirme düzenlemeleri gibi konular hakkında oldukça zengin uluslararası karşılaştırmalı bir analiz sunar. Bu doküman, daha önceki yayınları genişleterek, babalık kanuni hükmü, ebeveyn izni ve bunların son 20 yıldaki değişiminin yanı sıra ücretli iznin hukukta ve uygulamadaki yerini içeren oldukça kapsamlı yeni yasal ve istatistiksel verilere dayandırılmıştır.

Ayrıca bu rapor, güncel ekonomik krizleri ve tasarruf tedbirlerini de göz önünde bulundurur. Ulusal hukuk ve uygulamanın ILO Anne Koruma Kongresi’ne (2000, No:83), ona eşlik eden Tavsiye (No.191) ve Aileleri olan Çalışanların Sorumlulukları Kongresi’ne (1981, No.156) ne kadar uygun olduğunu gösterir, bunun yanı sıra politika tasarımı ve uygulaması konusunda da rehberlik eder.

Bu rapor birçok ülkenin çalışan anne ve babaları desteklemek ve korumak adına yasalar, bazen bu yasalar ILO standartlarını karşılamasalar bile, çıkardığını gösteriyor. Süregelen zorluklardan biri ise her çalışanın oldukça gerekli olan işçi haklarından faydalanmasını sağlamak için bu yasaların etkili olarak uygulanması.

İş yerinde anne ve babalık 13 Mayıs 2014

Ebeveyn koruması geniş ulusal boşluklar arasında ilerleme sağlar

Doğum yardımındaki ilerlemeler ve ebeveyn iznini destekleyen görüşlere rağmen, ILO raporu gösteriyor ki dünya çapında birçok kadın hala işyerinde korunmuyor.

Cenevre (ILO haberi) Birçok ülke, 1919dan beri, ILO ilk Anne Koruma Kongresini kabullendiğinde anne koruma hükümlerini kabul etti, fakat Uluslararası Çalışma Örgütü’nün belirttiğine göre, hala en az 830 milyon çalışan yeterli korumaya sahip değil.

¹ Uluslararası Çalışma Örgütü/ ILO tarafından hazırlanan bu raporun aslına ulaşmak için bkz. http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_242325/lang--en/index.htm

“İş yerinde anne ve babalık: Dünya’da hukuk ve uygulamadaki yansımaları” adlı bu raporda, ILO 185 ülke ve bölge içerisinde 66 tanesinin 1919, 1952 ve 2000’de kabul edilen Anne Koruma kongrelerinin en azından üçte birine uyduklarını belirtiyor.

Bu kongreler hamilelik ve emzirme süresince sağlık ve güvenlik önlemlerinin korunmasını, ücretli izin yardımını, anne&çocuk sağlığı, emzirme araları, anneliğe karşı ayrımcılık ve kovulmalara karşı koruma, ayrıca doğum izninden sonra işe geri dönme hakkını sağlamayı şart koşar.

Önemli gerçekler ve rakamsal veriler

- -185 ülke ve bölgeden 66sı en az 3 ILO Annelik-Doğum Koruma Konferanslarından birini tanıdı.
- -%53’ü (98 ülke) ILO standardı olan en az 14 haftalık doğum iznini sağlıyor.
- -%58’i (107 ülke) sosyal güvenlik aracılığıyla ücretli doğum izni sağlıyor. 1994 ve 2013 yılları arasında işverenin sorumluluğu olan doğum izni nakit yardımı %33ten %25e düştü.
- -Çalışan kadınların büyük bir çoğunluğu, yaklaşık olarak 830 milyon, uygulamada yetersiz kalıyor, özellikle gelişmekte olan ülkelerde.
- -%45’i (74 ülke)14 haftalık kazancın 3te 2sini sağlıyor- 2010’daki son ILO görüşmesindeki %3lük artıştan sonra.
- -Kanuni babalık izni hakkı ise 167 ülkenin sadece 78’inde bulunuyor. Babaların doğum sürecine gittikçe artan katılımı vurgulanarak, babaların bu ülkelerin sadece 70’inde ücretli olduğunu söylemek gerekir. 1994’te, babalık izni yeterli uygulama ile 141 ülkenin sadece 40’ında vardı.
- -%75’i (160 ülkeden 121’i) doğum izninden sonra günlük emzirme molaları sağlar.

Rapor 185 ülke ve bölgedeki ulusal hukuk ile en güncel ILO standartlarını karşılaştırıyor.

Raporun yardımcı yazarı, ILO Cinsiyet, Eşitlik ve Farklılık kolundan Annelik Koruması ve Çalışan Aile Uzmanı Laura Addati “Bulgularımız bir çok ülkenin gebelik koruması ve işçilere yönelik aile sorumluluğu desteği prensiplerini benimsemiş olduğunu söylerken,

pratikte oluşan koruma eksikliği günümüzde iş yerinde annelik ve babalık için en büyük sorunlardan biri olarak ortaya çıkıyor.” diyor.

Sağlık ve güvenlik baz alındığında, 160 ülkeden 111’inin hamile ya da emziren kadınları etkileyen tehlikeli ya da sağlıksız işler için yasalara sahip olduğu ve sadece 78’inin bu tip işlere karşı belirli yasaklamalar getirdiği görülüyor.

İzin Süresi Uzunluğunda Pozitif Değişim

Gebelik izni bazında, 1994’ten beri hiç bir ülke uzunluğu kısaltmadı ve 14 haftalık ILO standartlarını karşılayan ya da aşan izin sürelerinde kademeli bir değişim oldu.

185 ülke ve bölgeden sadece 3’ü gebelik izni boyunca yasal para desteği sağlamadı ve 100 ülkeden fazlası sosyal güvenlik ve işçi katkısını azaltmayla destek vermekte.

Ayrımcılık korumasına geldiğimizde ise, 165 ülkeden 20’sinin hamilelik ve izin boyunca oluşan ayrımcılığa karşı belirli yasaklamalara sahip olduğunu görüyoruz.

Himayede İstisnalar

Rapora göre, tüm gelişmelere rağmen, gebelik ayrımı bütün ülkelerde devamlılık göstermekte. Dünya çapında, 830 milyon civarında bir çok kadın işçi, hala, doğum sırası ve sonrasında izin ve gelir güvenliği düşünüldüğünde yeterli annelik korumasına sahip değil.

Bu kadınların neredeyse yüzde 80’i, bazı işçi gruplarının yasalardaki ve uygulamadaki korumadan hariç tutulduğu Afrika ve Asya’da çalışıyor. Bu durum genelde serbest meslek çalışanları, göçmenler, hizmetçiler, tarım işçileri, gündelikçiler, geçici işçiler, yerliler ve kabile insanları için geçerli.

Bu bölgeler ayrıca işveren yükümlülüğü planlarının daha yaygın, gayri resmi işlerin baskın ve anne ve çocuk ölüm oranlarının halen çok yüksek olduğu bölgelerdir.

ILO Cinsiyet, Eşitlik ve Çeşitlilik kolu başkanı Shauna Olney “Cinsiyet eşitliğine sahip olmak için, annelik korumasının olması gerekir. Eğer evinde eşitlik yoksa, işte buna sahip olmak çetin bir savaş olacaktır. Babalığın fayda sağladığı yer, çocuk bakımı ve diğer iş-aile politikalarının yaygın olduğu noktadır.” diyor.

Babalık Desteğinde İlerleme

Annelik koruması yasasına ek olarak, bir çok ülke çalışan babaları desteklemek için de önlemlere sahip.

Üzerinde çalışılan 167 ülkeden, 78'i, babaların çocuk doğumu sürecine daha çok dahil olmasının altını çizerek, yasal babalık izni (genellikle ücretli) hakkı için anlaşma yaptı.

Babalar için izin hükmü en yaygın olarak gelişmiş ekonomilerde, Afrika'da, Doğu Avrupa'da ve Orta Asya'da görülmektedir. Bu hükmün olduğu 78 ülkenin 70'inde babalık izni ücretlidir.

Sonraki Adımlar

Rapor hükümetleri etkili koruma için kapsamlı yasalar yapmaya ve uygulamaya teşvik ediyor ve güncel çerçevedeki boşlukları değerlendirmeyi ilk adım olarak belirtiyor.

Fakat, rapor işverenlerin yardımların bütün masrafını karşılamaması gerektiğini tavsiye ediyor. Olney "Sosyal sigortadan ya da halk fonlarından ve sosyal bakım hizmetlerinden gelen havuz kaynaklar işverenlerin yükünü azaltır ve işyerlerinde ayrımcılığı elimine eder." diye belirtiyor.

TEMEL POLİTİKA TAVSİYELERİ

- Annelik korumasını ve iş-aile önlemlerini evrensel yap ve uygunluk kriterini kapsamlı hale getir.
- Ana sosyal güvenlik garantisinin bir parçası olarak, doğum sonrasında, temel annelik sağlığı ve gelir güvenliği sağla.
- İş denetimi ve uyum hizmetinin de içinde olduğu aile sorumlulukları konusunda kadın-erkek arasındaki ayrımı engelle ve elimine et.
- İşveren üzerindeki gebelik yardımı masraflarını sosyal güvenlik ve halk fonlarıyla gelen toplama havuz yoluyla azalt.
- Esnek iş anlaşmaları gibi iş-hayat dengesi için genişletilmiş seçeneklerle, bütün işçilere, destekleyici bir işyeri kültürü oluşturun.

- Yüksek kaliteli, düşük maliyetli ve çocuk bakım hizmetlerine ulaşılabilen bir hükümlle cinsiyet eşitliğini destekle.
- Kadın ve erkek arasında aile sorumluluğunun eşit dağılımına olanak sağla.

Çevirenler:*Tuđba Aytař**Zeynep Figen Can****Tarih:****22 Mayıs 2014*